LIETUVOS IR UKRAINOS KRIMINALISTŲ BENDRADARBIAVIMAS: PAGRINDINĖS KRYPTYS IR ĮŽVALGOS

Emilija Garškovaitė

E. paštas emgarskovaite@mruni.eu

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademija

Laura Bagdonaitė

E. paštas labagdonaite@mruni.eu

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademija

Matas Linkevičius

E. paštas malinkevicius1@mruni.eu

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademija

Ilona Tamelė

E. paštas ilonatam@mruni.eu

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademija

Kuratorius prof. dr. Henryk Malewski

E. paštas malewski@mruni.eu

Santrauka. Tarptautinis bendradarbiavimas suteikia galimybių mokymuisi ir profesiniam tobulėjimui, plečia žinias ir įgūdžius, tobulina praktiką ir procedūras. Straipsnyje analizuojami pagrindiniai istoriniai Lietuvos ir Ukrainos bendradarbiavimo aspektai, kryptys ir perspektyvos, vertinami pasiekti rezultatai kriminalistikos mokslo ir didaktikos srityse, taip pat nagrinėjama nevyriausybinių organizacijų veikla. Pabrėžiama, kad Lietuvos ir Ukrainos kriminalistų bendradarbiavimas turi daug galimybių ir perspektyvų, kurios gali būti naudingos abiem

šalims. Straipsnyje pateikiami konkretūs pavyzdžiai, kaip Lietuva ir Ukraina bendradarbiauja kriminalistikos srityje, kas suteikia pagrindą daryti išvadą, kad Lietuva ir Ukraina yra pasiryžusios glaudžiau bendradarbiauti kriminalistikos srityje ir kad toks bendradarbiavimas turi didelį potencialą.

Reikšminiai žodžiai: Lietuva, Ukraina, kriminalistikos mokslas, didaktika, nevyriausybinės organizacijos, bendradarbiavimas.

Įvadas

Nusikalstamumui peržengiant nacionalines sienas ir tampant vis globalesniam, skirtingų šalių bendradarbiavimas kriminalistikos srityje tampa vis aktualesnis siekiant veiksmingai tirti ir išaiškinti nusikaltimus. Be to, tarptautinis bendradarbiavimas suteikia mokymosi ir profesinio tobulėjimo galimybių. Bendradarbiaujant su kitų šalių kriminalistais mokslininkais ir teisėsaugos institucijų praktikais susipažįstama su skirtingais požiūriais į nusikaltimų tyrimą, metodus ir technologijas, taip plečiant žinias ir įgūdžius, tobulinant praktiką ir procedūras. Be to, tarptautinis bendradarbiavimas gali prisidėti prie skirtingų kriminalistikos mokyklų pagrindinių mokslinių paradigmų harmonizavimo, taip sukuriant bendrą viziją ir nusikaltimų prevencijos, taip pat nusikaltimų tyrimų standartus. Jau ne vieną kartą mokslininkai kriminalistai buvo rašę apie bendros Europos kriminalistikos erdvės kūrimą ir visuomeninių organizacijų veiklą stiprinant tarptautinius santykius[1]. Šiame straipsnyje nagrinėjama, kaip Lietuva ir Ukraina stiprina bendradarbiavimą kriminalistikos mokslo, didaktikos ir praktikos srityse.

Tyrimo *objektas* – Lietuvos ir Ukrainos bendradarbiavimo santykiai kriminalistikos mokslo ir didaktikos srityse ir nevyriausybinių organizacijų veikla šiame kontekste.

1 Plačiau žr. Rolf Ackermann, Vidmantas Egidijus Kurapka, Henryk Malewski, Valery Shepitko, „Schaffung eines einheitlichen europäischen kriminalistischen Raumes. Die Tätigkeit öffentlicher Organisationen zur Stärkung der internationalen Beziehungen", *Kriminalistik. Unabhängige Zeitschrift für die kriminalistische Wissenschaft und Praxis* Heft 6 (2020): 355-363.

Šio straipsnio *tikslas* – išanalizuoti pagrindinius istorinius Lietuvos ir Ukrainos bendradarbiavimo aspektus, kryptis ir perspektyvas.

Siekiant užsibrėžto tikslo, keliami tokie pagrindiniai uždaviniai:

1) įvertinti pasiektus rezultatus kriminalistikos mokslo srityje;
2) įvertinti pasiektus rezultatus kriminalistikos didaktikos srityje;
3) įvertinti, kaip nevyriausybinės organizacijos prisideda prie bendradarbiavimo stiprinimo.

Tyrimo *metodai*. Siekiant šio tikslo buvo taikomi empiriniai kokybiniai duomenų rinkimo metodai, autoriai pasitelkė mokslinės literatūros analizės, alternatyvų, loginės analizės metodus. Taip pat buvo atliktas nevyriausybinių organizacijų – Lietuvos kriminalistų draugijos ir Ukrainos tarptautinio kriminalistų kongreso (toliau – Ukrainos kriminalistų kongresas) – pirmininkų interviu taikant struktūrizuotų ekspertų interviu metodą, tad darbas yra pagrįstas ne tik teoriniais, bet ir praktiniais aspektais. Autoriai ištyrė suinteresuotųjų šalių nuomones, patikslino informatyvius duomenis, atskleidė visiškai netikėtus ir iš anksto nenumatytus tiriamos temos aspektus, taip pat gavo informacijos tolimesniems tyrimams, kurie gali peraugti ir į baigiamuosius darbus.

1. Kriminalistikos mokslo aspektai Ukrainos ir Lietuvos bendradarbiavimo kontekste

Buvusios Sovietų Sąjungos uždarumas stabdė užsienio technikos ir technologijų pažangą kriminalistikos srityje, dėl ko Lietuvos kriminalistinė technika akivaizdžiai atsiliko nuo kitų išsivysčiusių laisvų Europos šalių. Kriminalistiniai tyrimai buvo prastai organizuoti ir fragmentiški, nes jie buvo orientuoti į atskirus mokslinius interesus, o ne praktinius poreikius. Be to, nusikaltimų rodikliai buvo labai iškraipomi, todėl nebuvo suprantama, kas tikrai vyksta praktikoje. Lietuvoje sovietmečiu kriminalistikos mokslas buvo orientuotas daugiau į teorinius pagrindus ir metodologiją, o į kriminalistinę techniką – nepakankamai. Bendras

Sovietų Sąjungos ekonominis-techninis atsilikimas lėmė ir gana žemą kriminalistikos technikos lygį Lietuvoje, o tiesioginių kontaktų su išsivysčiusių šalių kriminalistais beveik nebuvo. Tarpukario Lietuvos Respublikos kriminalistikos mokslo raida buvo pamiršta, o kriminalistų darbai buvo slepiami[2].

Iki Sovietų Sąjungos subyrėjimo (1990 m.) tarp Lietuvos ir Ukrainos nebuvo ir negalėjo būti esminių kokybinių skirtumų kriminalistikos moksle, didaktikoje ir praktikoje, nes abiejų šalių kriminalistika buvo Rytų Europos kriminalistikos mokyklos struktūrose. Skirtumai pradėjo ryškėti tada, kai Lietuva po 1990 m. ryžtingai ir nedelsdama pradėjo reformas, kurių kryptis buvo vakarietiškos demokratijos, kai Ukraina vis dar buvo paveikta Sovietų Sąjungos mentaliteto ir „vertybių". Demokratizacijos procesai Ukrainoje prasidėjo vėliau ir iki Maidano revoliucijos nebuvo itin kryptingi.

Tačiau dabar tiek Lietuva, tiek Ukraina, vienodai suprasdamos kriminalistikos mokslo ir didaktikos[3] reikalingumą, stengiasi atsiriboti nuo savo praeities ir plėtoti kriminalistikos mokslą orientuodamosi į Europos Sąjungos šalyse egzistuojančių mokyklų teoriją ir praktiką, taip pat paraleliai atrasti savo kriminalistikos kūrimo viziją. Yra keletas pagrindinių kriminalistikos mokyklų, o visas šalis galima apskritai priskirti vienai ar kitai mokyklai. Bet kiekvienoje šalyje esama tam tikrų ypatumų (teisinių, istorinių, kultūrinių ir kt.), todėl straipsnyje kalbama

2 J. Juškevičiūtė ir kt., „Kriminalistikos vystymosi Lietuvoje perspektyvos", *Kriminalinė justicija* T.1 (1993): 65-70.

3 Plačiau žr. apie didaktiką: Валерій Юрійович Шепітько, Гендрик Малєвскі, Відмантас Егідіюс Курапка, „Криміналістична дидактика в контексті руху до єдиного європейського криміналістичного простору: погляди студентів Литви та України", (Valery Yu. Shepitko, Henryk Malewski, Vidmantas Egidijus Kurapka, „Criminalistic didactics in the movement to wards aunified european criminalistic space: views of Lithuanian and Ukrainian students", *Journal of the national academy of legal sciences of ukraine* Volume 29, Issue 4 (2022), *Вісник Національної академії правових наук України* № 4 (2022): 129-146; Henryk Malewski ir kt., „Didactics and the views of students in Lithuania, Ukraine, and Poland on the necessity of studying criminalistics disciplines", *International Comparative Jurisprudence* Vol. 8 No. 2 (2022): 193-208; Henryk Malevski, Vidmantas Egidijus Kurapka ir Ilona Tamelė, „Motivation and expectations of students - an important factor in the implementation of the new bachelor's degree program „Law and Criminalistics"", *Криміналіст першодрукований* № 21-22 (2021): 10-38; Henryk Malewski, Vidmantas Egidijus Kurapka ir Ilona Tamelė, „Lietuvos kriminalistų draugijos kongresų apžvalga – akademinė didaktika", Zborník príspevkov, 17. medzinárodný kongres Kriminalistika a forenzné vedy: veda, vzdelávanie, prax, Bratislava, Slovenská respublika, Akadémia policajného zboru v bratislave, 16. - 17. september 2021, P. 197-218; Henryk Malewski, Vidmantas Egidijus Kurapka ir Žaneta Navickienė, „Mykolo Romerio universiteto studentų požiūris į kriminalistikos didaktikos aktualijas", *Problemy współczesnej kryminalistyki* tom XXII (2018): 113-128 ir kt.

apie nacionalinius kriminalistikos modelius.

Lietuvoje kriminalistika nuo jos pagrindų atsiradimo iki dabartinių laikų patobulėjo ne tik praktinėje jos taikymo srityje, bet ir mokslinėje. Lietuvos kriminalistai, ypač po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 1990 m., siekė tobulinti savo kriminalistikos žinias, dalytis jomis su kitomis valstybėmis, semtis iš jų patirties ir persikelti į tarptautinę erdvę, kuri atvertų šio mokslo duris ir leistų jį plačiau suprasti, pažinti ir taikyti.

Šiuo tikslu ir siekiant suburti kriminalistikos mokslo ir praktikos specialistus, plėtoti jų interesus mokslinėje, techninėje, švietėjiškoje, informacinėje ir kitose srityse, glaudžiai susijusiose su kriminalistikos mokslu, 2001 m. gruodžio 3 d. buvo įsteigta Lietuvos kriminalistų draugija (toliau – LKD)[4], kuri pradėjo funkcionuoti 2002 m. sausio 21 d.[5]. LKD steigimas buvo inicijuotas Mykolo Romerio universiteto kriminalistų, sulaukusių palaikymo ir iš ekspertinių įstaigų, policijos, prokuratūros ir teismų atstovų. Idėja apie tokios draugijos sukūrimą kilo dar to meto Lietuvos policijos akademijos mokslininkams, supratusiems, kad, norint kovoti su nusikalstamumu ir užtikrinant žmonių saugumą, yra privalomas glaudus ryšys ne tik tarp nacionalinių, bet ir tarptautinių teisėsaugos ir justicijos institucijų atstovų.

LKD skatina kriminalistikos mokslo plėtojimą, siekia užtikrinti kriminalistų bendradarbiavimą tarp skirtingų valstybių ir organizacijų, kad būtų garantuotas efektyvesnis nusikaltimų prevencijos ir kovos su nusikalstamumu procesas.

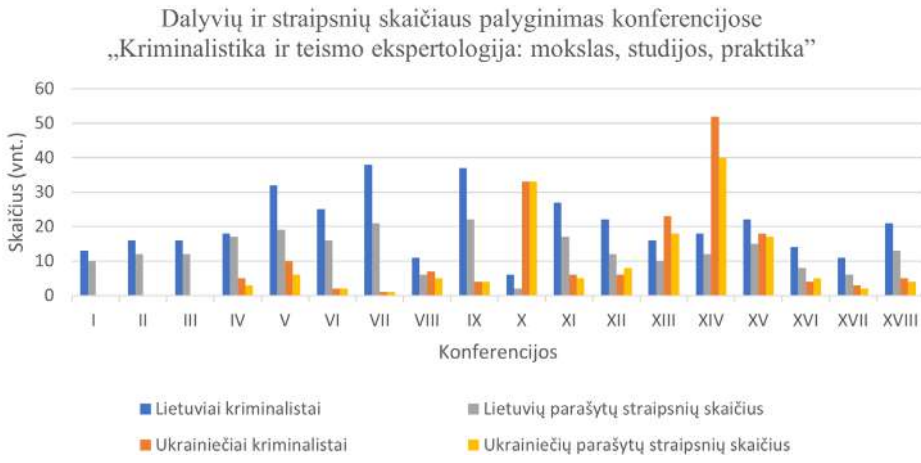
Taip viena iš svarbiausių LKD veiklų tapo kasmetinio kartu su Mykolo Romerio universitetu ir Lietuvos teismo ekspertizės centru tarptautinio kongreso „Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika“ (toliau – Kongresas) organizavimas, kuriame dalyvauja dešimtys Europos šalių ir savo išmintimi aktyviai dalijasi įvairių šalių kriminalistai mokslininkai, pvz., iš Lenkijos,

4 Vidmantas Egidijus Kurapka ir kt., *Kriminalistika: teorija ir technika* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012), 247-248.

5 „Lietuvos kriminalistų draugija“, žiūrėta 2023 m. kovo 25 d., https://kriminalistai.wordpress.com/apie-mus/.

Latvijos, Slovakijos, Kazachstano, Ukrainos, Vokietijos ir t. t. Šis Kongresas suteikia galimybę parodyti Lietuvoje vykstančius procesus, susipažinti su naujausiomis pasaulio kriminalistikos ir teismo ekspertizės plėtros kryptimis, taip pat kitų šalių teisėsaugos institucijų patirtimi[6].

Kongresas vyko jau 18 kartų. Kongresas iš pradžių vyko tik Lietuvoje, tačiau vėliau kitų dalyvaujančių šalių atstovai pareiškė norą priimti svečius savo šalyse. Todėl buvo nuspręsta, kad Kongresas kas antrus metus bus organizuojamas kitoje šalyje, kurios atstovai išreiškia norą būti šeimininkais. Per šias konferencijas matyti Lietuvos ir Ukrainos kriminalistų bendradarbiavimas mokslo srityje – bendrai rašomi straipsniai. Išanalizavus šiuos straipsnius galima padaryti išvadą, kad Lietuvos ir Ukrainos kriminalistai mokslininkai domisi vienas kito darbais, skaito ir cituoja kitų autorių darbus savo straipsniuose ir taip bendradarbiauja tarpusavyje. Apžvelgus visas iki šiol vykusias konferencijas, galima palyginti Lietuvos ir Ukrainos kriminalistų dalyvių ir jų parašytų straipsnių skaičius (žr. 1 pav.).

1 pav. *Lietuvos ir Ukrainos kriminalistų dalyvių ir jų parašytų straipsnių skaičius*

Iš šios diagramos duomenų matyti, kad Lietuvos kriminalistai mokslininkai dažniau rašo straipsnius su bendraautoriais, tiek su Lietuvos, tiek su užsienio šalių atstovais. Tai gali rodyti Lietuvos mokslininkų atvirumą naujoms idėjoms

6 Kurapka ir kt., *supra note*, 4: 247-248.

ir pasiryžimą bendradarbiauti su kitais, kadangi būtent per bendrus darbus gali gimti naujos idėjos ir kriminalistikos mokslas tobulėti. O Ukrainos darbuose ryškios bendraautorystės tendencijos nepastebimos, nes, remiantis pateiktais duomenimis, šios šalies mokslininkai dažniausiai rašo straipsnius vieni, be bendraautorių. Palyginus Lietuvos mokslininkų kriminalistų ir Ukrainos šalies atstovų, parašiusių straipsnius Kongreso leidinyje, skaičius, matyti, kad lietuvių dažniausiai yra daugiau nei ukrainiečių. Tai galima lengvai paaiškinti, nes Lietuva yra Kongreso „savininkė", kaip ir atvirkščiai, pvz., X bei XIV konferencijoje, kuri vyko Ukrainoje, ir XIII konferencijoje, kuriose Ukrainos kriminalistų buvo daug daugiau nei Lietuvos kriminalistų.

Kitas patikimas rodiklis, parodantis, kad moksliniai straipsniai kiekvienos šalies mokslininkų yra skaitomi ir vertinami, yra citavimas. Analizuojant konferencijų straipsnius, aiškėja, kad Lietuvos mokslininkai kriminalistai cituoja Ukrainos kriminalistus, o Ukrainos kriminalistai – lietuvius. Tai parodo abipusį susidomėjimą kitos šalies darbais ir idėjomis, kuriomis remiantis rašomi nauji straipsniai (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. *Citavimų skaičiai iš visų konferencijų*

	Konferencijos																	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII
X	1	4	1	4	1	4		–	2	1	–	–	–	1	1	1	1	–
Y	3	5	1	7	1	7	–	–	2	1	–	–	–	1	1	1	5	–
Z	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	2	–	1	3	–	1	1	–
K	–	–	–	–	–	–	–	–	–	5	2	–	1	4	–	2	1	–
X – lietuvių straipsnių skaičius, kuriuose buvo cituojami ukrainiečiai																		
Y – kiek ukrainiečių straipsnių buvo cituojama lietuvių straipsniuose																		
Z – ukrainiečių straipsnių skaičius, kuriuose buvo cituojami lietuviai																		
K – kiek lietuvių straipsnių buvo cituojama ukrainiečių straipsniuose																		

Išnagrinėjus šiuos duomenis galima daryti išvadą, kad Lietuvos mokslininkai kriminalistai dažniau cituoja Ukrainos mokslininkus kriminalistus, o ne atvirkščiai, pvz., 22 Lietuvos kriminalistų mokslininkų parašytuose straipsniuose yra

pacituoti 35 Ukrainos mokslininkų kriminalistų straipsniai, o 11 Ukrainos atstovų parašytų straipsnių yra pacituota 15 Lietuvos mokslininkų kriminalistų straipsnių (IX konferencijoje bendraautorių E. V. Kurapkos, S. Matulienės ir E. Bilevičiūtės straipsnyje „Kriminalistikos didaktika Lietuvoje: lūkesčiai ir galimybės“ cituojamas V. Shepitko straipsnis „Криминалистика XXI века: предмет познания, задачи, тендеции в новых условиях“; V. Shepitko straipsnyje „Criminalistics in the system of legal sciences and its role in the global world“, išspausdintame X konferencijoje, cituojami net keli Lietuvos kriminalisto H. Malevski straipsniai).

Tokias tendencijas galėjo nulemti geografinė šių valstybių padėtis, nes Ukraina ir Lietuva neturi bendros valstybių sienos ir yra „atskirtos“ arba apsunkintos bendradarbiavo prasme negu, pvz., su kaimyninėmis valstybėmis. Kitas aspektas, kurio negalima pamiršti, yra populiacijos, nes Ukraina keliolika kartų didesnė už Lietuvą, atitinkamai ir Ukrainos mokslininkų, praktikuojančių kriminalistiką, yra daugiau, o tai sudaro geresnes galimybes Ukrainos mokslininkams cituoti nacionalinius mokslininkus kriminalistus. Tačiau sykiu tai yra ir gera galimybė Lietuvos kriminalistams atrasti Ukrainos kriminalistų straipsnius pagal savo interesus. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad iki Rusijos karo prieš Ukrainą dažnai buvo cituojami Rusijos kriminalistai Lietuvių kriminalistų straipsniuose. Toks reiškinys gali būti susijęs su istorinėmis sąlygomis, kadangi Lietuva ilgą laiką buvo Rusijos imperijos dalis ir vėliau sovietinio bloko šalis, todėl perėmė nemažai Rusijos kriminalistikos mokyklos modelio pagrindų.

Paskutinis aspektas, kurį reikia paminėti kalbant apie šių dviejų valstybių bendradarbiavimą kriminalistikos mokslo srityje, tai bendri darbai, parašyti tiek Lietuvos, tiek Ukrainos atstovų. Vienas tokių yra kriminalistikos vadovėlis[7], parašytas Lietuvos ir Ukrainos kriminalistų. Kitas pavyzdys – bendrai parašytas straipsniai: „Vieningos Europos kriminalistinės erdvės kūrimas. Visuomeninių

7 H. Malevski, V. Shepitko (ed.), *Textbook of Criminalistics, Volume 1: General Theory* (Apostille Publishing House LLC, Kharkiv 2016).

organizacijų veikla tarptautiniams ryšiams stiprinti“[8], „Kriminalistikos didaktika judėjimo link vienos Europos kriminalistinės erdvės kontekste: Lietuvos ir Ukrainos studentų požiūriai“[9], „Didaktika ir Lietuvos, Ukrainos, Lenkijos studentų požiūris į kriminalistikos disciplinų studijų būtinumą“[10]. Bendri projektai, parašyti dviejų valstybių, – Ukrainos ir Lietuvos – atstovų, labiausiai atspindi šių šalių tarpusavio bendradarbiavimą mokslo srityje.

Reikia pabrėžti, kad svarbi dalis mokslo publikacijų procese yra mokslo leidinių redakcinės kolegijos, kadangi jos yra atsakingos už mokslo straipsnių ir kitų darbų recenzavimą, redagavimą ir priėmimą į spaudą. Kuo tarptautiškesnė mokslo redakcinė kolegija, tuo daugiau leidiniai gali gauti įvairių požiūrių ir mokslinių idėjų. Tai taip pat padeda užtikrinti, kad mokslo straipsniai būtų vertinami objektyviau ir atsižvelgiama į skirtingus kultūrinius ir mokslinius požiūrius. Atsižvelgiant į tai, Lietuvos mokslininkai taip pat turi atstovų Ukrainos mokslinių leidinių redakcinėse kolegijose[11], kuriose taip pat yra publikuojami jų darbai. Savo ruožtu, ukrainiečių mokslininkai yra vertinami kaip reikšmingi Lietuvos kriminalistų draugijos mokslo tarybos nariai. Be to, jie taip pat publikuoja savo straipsnius Lietuvos mokslo žurnaluose[12].

Taigi tiek Lietuvos, tiek Ukrainos mokslininkai yra gerai integruoti į tarptautinę mokslinę bendruomenę. Taip mokslininkai gali keistis idėjomis ir patirtimi, o tai gali prisidėti prie kokybiškų mokslinių darbų kūrimo ir naujų mokslo sričių

8 Ackermann ir kt., *supra note*, 1: 355-363.

9 В. Шепітько, Г. Малєвскі, В. Е. „Курапка, Криміналістична дидактика в контексті руху до єдиного європейського криміналістичного простору: погляди студентів Литви та України“, *Вісник НАПрНУ* №4, (2022), DOI: 10.31359/1993-0909-2022-29-4-129.

10 H. Malewski ir kt., **„**Didactics and the views of students in Lithuania, Ukraine, and Poland on the necessity of studying criminalistics disciplines“**,** *International Comparative Jurisprudence* Vol. 8 No. 2 (2022).

11 Pvz. „Наукові праці Національного Університету „Одеська Юридична Академія““; „Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine”; „Криміналіст першодрукований“ Національного університету „Юридична академія України імені Ярослава Мудрого““; „Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics“ „Національний науковий центр „Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса“ ir kt.

12 „Kriminalistika ir teismo ekspertizė: mokslas, studijos, praktika“, Kongreso leidinys, Academic journal -International Comparative Jurisprudence ir kt.

pažinimo. Be to, tai taip pat gali padėti geriau suprasti kultūrines, kalbines ir kitas skirtis tarp šių šalių, kurios gali turėti įtakos moksliniam bendradarbiavimui ir mokslinių idėjų plėtrai. Galima pabrėžti, kad yra labai daug perspektyvų ir potencialo tobulinti šį bendradarbiavimą.

2. Didaktikos aspektai ir nevyriausybinių organizacijų indėlis

Kaip kiekviena mokslo šaka, kriminalistika taip pat turi savo didaktikos aspektą, kuris padeda organizuoti mokymąsi ir lavinimąsi efektyviau. Nuo kokybiško mokymosi proceso priklauso ne tik kriminalistikos specialistų kompetencija, bet ir visa kriminalistikos mokslo vystymosi perspektyva. Šioje dalyje aptariama kriminalistikos didaktikos svarba ir vaidmuo ugdant kompetentingus ir savarankiškus kriminalistikos specialistus, Lietuvos ir Ukrainos kriminalistikos didaktikos pagrindinius istorijos tarpsnius, taip pat šios disciplinos ateitį.

Lietuvos kriminalistikai, o dar labiau didaktikai per Lietuvos kriminalistikos mokslo gyvavimo istoriją reikėjo išgyventi daug iššūkių, pakilimo ir kritimo bangų, bet, nepaisant visko veikiant sunkumus, kriminalistikos didaktika įrodė savo svarbą ir šiuo metu išgyvena teigiamus pokyčius.

Pereinamajame laikotarpyje Lietuva ištrūko iš sovietinių gniaužtų ir Rytų kriminalistikos sistemos ir pasuko Vakarų kryptimi. Įkūrus Lietuvos policijos akademiją, mokslininkai parengė kriminalistikos sistemą pakopiniam mokymui, kuri buvo gerai įvertinta tarptautinės mokslinės bendruomenės. Į sistemą buvo inkorporuota specializuotų kriminalistikos kursų, kurie ne tik tobulino esamų kriminalistų kompetencijas, bet ir padėjo plėsti teisininkų akiratį. Metodinių priemonių diegimas buvo svarbus faktas, kaip ir 1998 metais išleistas kriminalistikos vadovėlis lietuvių kalba, kuris vis dar naudojamas iki šiol[13].

Prasidėjus XXI amžiui kriminalistikos mokslo supratimas stipriai pasikeitė,

13 Vidmantas Egidijus Kurapka, Henryk Malewski ir Snieguolė Matulienė, „Kriminalistika Lietuvoje 1990-2020: nuo naujų paradigmų paieškos iki realizuotų mokslinių koncepcijų ir ateities įžvalgų“, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* (24), (2020): 263 -264.

tai lėmė ir didaktikos pasikeitimus. Rinkos ekonomika stipriai paveikė civilinės teisės sritį, dėl to šioje sferoje dirbantys mokslininkai pradėjo abejoti kriminalistika kaip mokslu ir jos reikalingumu. Be to, nepakankamas teisės studentų informuotumas apie kriminalistikos discipliną lėmė pastebimas kriminalistikos kurso siaurėjimo tendencijas ar net visišką jo atsisakymą. Konstatuotas atitolęs kai kurių teisėsaugos pareigūnų, mokslininkų, universitetų požiūris į kriminalistiką. Ši tendencija taip pat buvo pastebėta ir Vakarų šalyse, tačiau, kai ši banga atėjo į postsovietines valstybes, Vakarų šalys šią problemą jau buvo išsprendusios. Deja, šis požiūris sukėlė neigiamų padarinių Lietuvoje – kriminalistika tapo pasirenkamu dalyku Mykolo Romerio ir Vilniaus universitetuose nepaisant to, kad buvo parašyta gana daug mokslinių disertacijų ir buvo suburtas gana platus kriminalistikos mokslininkų kolektyvas. Šiek tiek vėliau buvo likviduota Kriminalistikos katedra, tai buvo labai stipus smūgis Lietuvos kriminalistikai[14].

Antrasis XXI amžiaus dešimtmetis pasižymi Europos šalių kriminalistikos renesansu. Vėl stipriai didėjo susidomėjimas kriminalistikos mokslu, todėl sparčiai padidėjo siūlomų programų skaičius. Didėjant kriminalistikos žinių poreikiui ėmė trūkti specialistų. Mokslininkai stengėsi atsižvelgti į rinkos poreikius, todėl siūlė vis daugiau kriminalistikos kursų, kuriuose studentams buvo suteikta galimybė siekti savo karjeros derinant darbą policijos sistemoje su kriminalistikos studijomis. Buvo sukurti atskiri kriminalistikos padaliniai, kurie pradėjo siūlyti ne tik tradicinėmis tapusias bakalauro, magistrantūros ir doktorantūros lygio studijas, bet ir kvalifikacijos kėlimo kursus. Taip pat buvo pastebėta svarba tęsti tarptautinių vadovėlių leidybą, kadangi vadovėliai yra puiki kriminalistų rengimo metodinė priemonė.

Šiuo laikotarpiu pastebima džiuginanti tendencija, kad kriminalistikos mokslas ir didaktika ne tik stipriai pajudėjo į priekį, bet ir labai sustiprėjo. Nuo 2016 m. Mykolo Romerio universitete tam tikrose programose įvyko tam tikri pozityvūs

14 Kurapka, Malewski ir Matulienė, *supra note,* 13: 270-272.

pokyčiai – kriminalistikos dalykas iš alternatyviai pasirenkamo tapo privalomu dalyku, pvz., teisės bakalauro studijų programa, teisės ir valstybės sienos apsaugos bakalauro studijų programa, policijos veiklos bakalauro studijų programa, kurioje kriminalistika studijuojama net du semestrus, nuo 2012 metų pradėta vykdyti teisės ir ikiteisminio proceso programa, į kurią įeina kriminalistikos dalykas[15]. 2019 m. buvo pradėta vykdyti nauja kriminalistikos studijų specializacija „Teisė ir kriminalistika“, kuri sulaukė didelio studentų susidomėjimo[16].

Lietuvos mokslininkai nusibrėžė tikslą iki 2030 metų sukurti Lietuvos kriminalistų ir ekspertinių institucijų kolektyvą, kuris plėtotų Lietuvos kriminalistikos didaktikos ir nusikalstamų veikų aiškinimo ir tyrimo praktiką, apsvarstytų ir parengtų pakopinę kriminalistikos mokymo ir kvalifikacijos kėlimo, teisėsaugos ir justicijos pareigūnų programą ir sukurtų kriminalistinės politikos mokslinę koncepciją, užtikrinančią bendrą Europos viešojo saugumo erdvę.

Šiai ambicingai vizijai įgyvendinti reikia pasitelkti bendradarbiavimą ir kooperavimąsi su kitomis Europos Sąjungos šalimis. Taigi toliau nagrinėjama Ukrainos patirtis kriminalistikos didaktikoje.

Kriminalistikos mokslas ir didaktika Ukrainoje taip pat turėjo savo nuokrypių ir pakilimų. Tai gali paaiškinti ir tas faktas, kad Ukrainos kriminalistikos mokslas yra priskiriamas Rytų Europos kriminalistikos mokyklai. Suspausta sovietinės „rankos“, Ukrainos kriminalistika orientavosi tik į Rytų kriminalistikos mokyklą. Tačiau subyrėjus Sovietų Sąjungai, Ukraina, tapusi nepriklausoma valstybe, pradėjo kurti savo politinę, ekonominę ir teisinę sistemas ir buvo pradėti tam tikri procesai kriminalistikos srityje diegiant Europos Sąjungos šalių ir Amerikos mokyklų žinias. Kai kurie autoriai[17] Ukrainoje kriminalistikos tobulėjimą

15 Kurapka, Malewski ir Matulienė, *supra note*, 13:281.

16 Vidmantas Egidijus Kurapka ir Henryk Malewski, „Po dvidešimties metų... straipsnio „Kriminalistikos mokslas vykdant teisės reformą Lietuvoje“ pėdsakais“, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* (27) (2021): 78-88.

17 Plačiau žr. Valery Shepitko ir Mykhaylo Shepitko, „Criminalistics and forensic sciences in Ukraine: history and current trends“, iš *Kriminalistikos teorijos plėtra ir teismo ekspertologijos ateitis: kolektyvinė monografija. Liber*

skirsto į tris pagrindines sritis: 1) universitetinio mokslo plėtra (mokslas švietimo įstaigose); 2) akademinio mokslo raida (mokslinių tyrimų institutų veiklos ribose); 3) plėtra ministerijų kompetencijos ribose (Ukrainos vidaus reikalų ministerijos mokslo ir tyrimų padaliniuose, Ukrainos teisingumo ministerijų teismo ir ekspertų institucijose, Ukrainos sveikatos apsaugos ministerijoje ir kt.). Autorių teigimu, universitetinis kriminalistikos mokslas remiasi moksliniais tyrimais, orientuotais į teisės ir teisėsaugos institucijas. Kriminalistikos mokslo tobulėjimas Ukrainoje apima bendrų ir atskirų kriminalistikos teorijų plėtrą, kriminalistikos technikos problemų tyrinėjimą, taktikos ir metodų atskirose nusikalstamose veiklose tyrinėjimą ir ekspertologiją. Sukurtas mokslininkų kolektyvas bando išspręsti kilusias kriminalistikos problemas ir sudaryti aiškią strategiją, nukreiptą į ateitį. Akcentuotina, kad atitinkamos problemos atsispindi daugelyje Ukrainos mokslininkų parašytų disertacijų, mokslinių straipsnių ir tarptautinių konferencijų pristatymuose. Ukrainos kriminalistikos dalykas vis labiau tapatinasi su bendrais pasaulio principais: 1) kriminalistikos įtakos plėtra; 2) kriminalistikos postulatų technologizavimu ir informatizavimu; 3) kriminalistikos žinių suvienodinimu. Ukrainos integracija į tarptautinę bendruomenę ir Europos bendriją reikalauja suvienodinti mokslinę kriminalistikos terminiją. 2020 metais Ukrainos teisę pasiekė pokyčiai – kriminalinių veikų kvalifikavimo ir bausmių. Šie pasikeitimai privertė ir kriminalistus pradėti teikti teisėsaugos pareigūnams veiksmų algoritmus, reikiamus metodus nusikalstamoms veikoms likviduoti. Ukrainos integracija į tarptautinę bendruomenę padėjo ne tik Ukrainos mokslininkams, bet ir viso pasaulio kriminalistams. Ukraina įrodė visai tarptautinei bendruomenei, kad turi sukaupusi labai daug reikšmingos patirties[18].

Šie pokyčiai Ukrainos nebūtų pasiekę, jei mokslininkai ir praktikai kriminalistai nebūtų susibūrę ir įkūrę kriminalistų asociacijos – Ukrainos kriminalistų

Amicorum Profesoriui Vidmantui Egidijui Kurapkai (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2022), https://cris.mruni.eu/server/api/core/bitstreams/9fedc1c4-325f-4b09-ba45-b58f6771c06d/content.

18 Shepitko, *supra note*, 17.

kongreso. Tai yra nevyriausybinė organizacija, kuri skatina kriminalistikos mokslo tobulinimą ir plėtoja bendradarbiavimą su kriminalistų draugijomis kitose šalyse[19].

Ukrainos kriminalistų kongreso tikslas yra skatinti ir plėtoti kriminalistikos žinias ir praktiką Ukrainoje, remti mokslinius narių tyrimus, organizuoti mokymus ir seminarus, taip pat bendradarbiauti su kitomis kriminalistikos organizacijomis ir institucijomis tiek Ukrainoje, tiek už jos ribų. Be to, Ukrainos kriminalistų kongresas siekia prisidėti prie kriminalistikos mokslo tobulinimo, didaktikos ir aukšto teismo ekspertizės lygio užtikrinimo[20].

Logiška, kad turėdamos panašios praeities patirties, Lietuva ir Ukraina sukūrė itin stiprius ir draugiškus bendradarbiavimo santykius, kurie trunka jau ilgus metus. Daug įdomių ir sėkmingų projektų gimė bendradarbiaujant.

Dar prieš Rusijos karą prieš Ukrainą Jaroslavo Išmintingojo nacionalinio teisės universiteto Kriminalistikos katedros vedėjas profesorius V. Šepitko kartu su Baudžiamosios teisės katedros profesoriumi M. Šepitko ir Kriminalistikos katedros docentu O. Musienko atliko tarptautinę stažuotę Mykolo Romerio universitete. Pagal Teisės ir kriminalistikos stažuotės programą mokslininkai skaitė paskaitas studentams, dalyvavo praktiniuose užsiėmimuose, taip pat studijavo galimybes aprūpinti auditorijas modernia kriminalistikos įranga, naudojama studentų studijų metu. Per stažuotę įvyko svarbūs susitikimai su Mykolo Romerio universiteto rektore I. Žalėniene, buvo akcentuotas Teisės ir kriminalistikos studijų programos populiarumas Lietuvoje ir poreikis plėsti bendradarbiavimą su Jaroslavo Išmintingojo nacionaliniu teisės universitetu, mokslininkai lankėsi Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centre, policijos ir kriminalistinės technikos parodoje. Stažuotės rezultatai buvo diegiami į abiejų universitetų mokymo

19 „Конгрес Криміналістів“, žiūrėta 2023 m. kovo 25 d., https://crimcongress.com/ua/.

20 М. В. Шепітько, „Реалізація поглядів Ганса Гросса: виклики сьогодення та погляд у майбутнє, Christian Bachhiesl: Forensic Epistemology According to Hans Gross“, in *Наукові читання пам'яті Ганса Гросса. Збірник тез міжнародної нау* Вдовічен Віталій Анатолійович ua (Red.) (2021), 64.

programas ir ugdymo procesą – taip prisidėta prie Lietuvos ir Ukrainos kriminalistikos didaktikos plėtros. Kiek vėliau Viešojo saugumo akademijos dekanė S. Matulienė vyko su vizitu į Jaroslavo Išmintingojo nacionalinį teisės universitetą Charkove ir susipažino su kriminalistikos poligonu, kuriame yra daug simuliacinių įvykių vietų, skirtų studentams mokytis ir atlikti kriminalistikos užduotis. Idėjos, svajonės ir įgyta patirtis buvo parvežtos į Mykolo Romerio universitetą ir pristatytos mokslinei bendruomenei. Kitu svarbiausiu projektu tapo Lietuvos ir Ukrainos autorių jau minėto bendro kriminalistikos vadovėlio anglų kalba išleidimas[21]. Projektas truko ketverius metus ir dar nėra pasibaigęs. Mokslininkai planavo parašyti tris tomus, tačiau šiuo metu procesas sulėtėjo. Nepaisant sunkumų yra parengtas 2 tomas, kurį planuojama išleisti 2023 m. pabaigoje.

Tačiau Ukrainos ir Lietuvos kriminalistika „bendrauja" ne tik per universitetų atstovus, bet ir per kriminalistų draugijas. Lietuvos kriminalistų draugija bendradarbiauja su Ukrainos kriminalistų kongresu siekdama tobulinti kriminalistikos mokslą, dalytis savo patirtimis ir įžvalgomis. Kaip minėta, Ukrainos kriminalistų kongreso atstovai aktyviai dalyvauja Lietuvos kriminalistų draugijos rengiamame Kongrese.

Siekiant harmonizuoti skirtingų kriminalistikos mokyklų bendradarbiavimą 2017 m. LKD iniciatyva kartu su Lenkijos kriminalistų draugija ir Ukrainos kriminalistų kongresu buvo priimtas ir paskelbtas Palangos Memorandumas. Vienas iš svarbiausių jo punktų buvo kvietimas įkurti Europos nacionalinių kriminalistikos asociacijų federaciją, kuri turėtų padėti ne tik geriau pažinti jos narių problemas ir pasiekimus, bet ir tapti mokslinių ir taikomųjų projektų iniciatoriumi einant į bendrą Europos kriminalistinę erdvę[22].

2021 m. spalio 12 d. buvo žengtas kitas rimtas žingsnis link Europos nacionalinių kriminalistikos asociacijų federacijos kūrimo – buvo pasirašytas federacijos

21 H. Malevski, V.Shepitko (ed.), *Textbook of criminalistics. Volume I: General Theory* (Apostille Publishing House LLC, 2016).

22 Kurapka, Malewski ir Matulienė, *supra note*, 13: 256–91.

steigimo aktas tarp Lietuvos kriminalistų draugijos ir Ukrainos kriminalistų kongreso. Tikimasi, kad bendra kriminalistikos erdvės padės sklandžiau bendradarbiauti kriminalistikos ir teismo ekspertologijos mokslų klausimais.

3. Interviu apibendrinimas

Atlikus interviu patvirtintos kai kurios straipsnio tiriamosios temos teorinės detalės, sužinotas mokslininkų požiūris į tam tikrus aspektus. Tai padeda geriau suprasti, kaip mokslininkai suvokia bendradarbiavimo temos perspektyvas ir kryptis, kas trukdo pasiekti tam tikrų tikslų.

Apibendrinant galima padaryti tokias išvadas:

1. Ukrainoje kriminalistika Sovietų Sąjungos laikais buvo labiau policinis mokslas ir turėjo rimtų trūkumų. Tačiau dabartinis požiūris į kriminalistikos mokslą keičiasi, plečiasi jos supratimas, atsiranda vis daugiau nuomonių, kad jis gali būti panaudotas ne tik tyrimams, bet ir prevencijai, baudžiamajam persekiojimui, gynybai, teismams ir administracinėms procedūroms.

2. Kriminalistikos mokslas Ukrainoje integruojasi į Europos erdvę, į jį pažvelgiama plačiau. Ukrainos mokslininkai supranta, kad svarbu plėtoti ir inkorporuoti į kriminalistikos mokslą tokias sritis kaip biologija, chemija, DNR ir kriminalistinė genetika, kad svarbu studijuoti naujas kriminalistikos mokslo tendencijas, taip pat Amerikos ir Didžiosios Britanijos mokyklas.

3. Lietuvos ir Ukrainos bendradarbiavimas kriminalistikos srityje siekia net Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikus, kai buvo kuriami Lietuvos Statutai, kuriuose terminu „Во́зный“ (lot. *ministerialis*) buvo vadinamas asmuo, atliekantis šiuolaikinio tyrėjo funkcijas. Dėl tarptautinio bendradarbiavimo Ukrainoje buvo įkurtos profesinės kriminalistikos bendruomenės, nevyriausybinės organizacijos ir tyrimų centrai, pavyzdžiui, prof. Bokarijaus vardu pavadintas kriminalistikos institutas. Ukraina, prisidėdama

kuriant bendrą Europos kriminalistikos asociacijų federaciją, tapo strategiškai svarbia šalimi kriminalistikos mokslo plėtrai.

4. Ukrainos ir Lietuvos kriminalistų bendradarbiavimas yra produktyvus, vykdomi bendri moksliniai projektai, kasmet rengiami tarptautiniai kriminalistikos mokslo ir ekspertologijos kongresai. Abiejose šalyse veikia kriminalistikos draugijos, kurios skatina šios srities plėtrą. Ukrainos mokslininkai tikisi, kad abiejų šalių bendradarbiavimas ir toliau stiprės.

Nepriklausomoje į Vakarus orientuotoje Lietuvoje kriminalistikos vystymasis po Sovietų Sąjungos žlugimo buvo sudėtingas uždavinys. Sovietinio stiliaus požiūris į kriminalistiką buvo paveikus, tačiau taip pat buvo stengiamasi iš naujo įvertinti mokymo programas universitetuose ir perimti geriausią Vakarų tradicijų, pavyzdžiui, germanų kriminalistikos mokyklos, praktiką. Atkurdama nepriklausomybę 1990 m. Lietuva pasirinko į Vakarus orientuotą politikos, ekonomikos ir kitų sričių vystymosi kryptį priešingai nei Ukraina, kuri nematė poreikio veržtis į Vakarų Europą.

1. Dėl ribotų Lietuvos išteklių užsienio patirtis Lietuvai buvo labai svarbi plėtojant kriminalistiką. Nuo 1990 m. aktyviai ieškoma žinių ir informacijos iš užsienio šalių, dalyvaujama konferencijose, mokymuose, lankomasi universitetuose ir policijos įstaigose. Glaudžiai bendradarbiaujama su Ukrainos Jaroslavo Išmintingojo nacionaliniu teisės universitetu, keičiamasi publikacijomis, vykdomi bendri moksliniai projektai, išleistas kriminalistikos vadovėlis ir ateityje planuojama publikuoti dar du tomus.

2. Sienų atvėrimas leido keistis informacija apie naujus metodus ir tyrimų algoritmus iš kitų šalių, o tai buvo ypač naudinga tiriant, pvz., prekybos žmonėmis nusikaltimus, kurių padaugėjo dėl organizuoto nusikalstamumo augimo. Kuriant ir diegiant naujus kriminalistikos metodus svarbų vaidmenį atliko tarptautinis bendradarbiavimas, taip itin reikšmingas buvo prisijungimas prie duomenų bazių ir keitimasis informacija. Dėl šių pastangų Lietuvos kriminalistika dabar pasiekė tarptautinius Vakarų šalių standartus.

3. Lietuvos ir Ukrainos kriminalistų mokslininkų bendradarbiavimas suintensyvėjo 2014 m. Rusijai aneksavus Krymą ir ypač prasidėjus karui Ukrainoje. Viena iš bendradarbiavimo formų yra karo nusikaltimų tyrimai. Vykdomi ir kiti įvairūs projektai, kuriais remiama Ukraina, pavyzdžiui, projektas „Horizontas“. Kitas bendras projektas yra dėl skaitmeninės informacijos naudojimo įrodinėjant karo nusikaltimus, be to, daug dėmesio skiriama moksliniams tyrimams ir paskelbta nemažai mokslinių straipsnių.
4. Labai svarbu, kad mokslininkai ir universitetai iš šių skirtingų šalių tęstų bendradarbiavimą ir dalintųsi žiniomis, kadangi tai padeda skatinti tarptautinį mokslinį progresą. Tačiau karas ir kitos kliūtys gali trukdyti šiam bendradarbiavimui, todėl svarbu ieškoti kūrybiškų sprendimų ir nenustoti plėtoti ryšių su kitomis šalimis.
5. Taip pat yra svarbu, kad Ukrainos mokslininkams ir studentams būtų sudarytos sąlygos atvykti į konferencijas ir kitas renginius, kuriuose jie galėtų dalytis savo žiniomis ir patirtimi. Padedant spręsti pragyvenimo ir apgyvendinimo klausimus galima užtikrinti, kad tokios kelionės būtų prieinamos visiems.
6. Lietuvos kriminalistų draugija ir Ukrainos kriminalistų kongresas bendradarbiauja ir stengiasi įkurti Europos kriminalistikos draugijų federaciją, kuri padės vienytis institucijoms, susijusioms su kriminalistikos ir ekspertologijos moksline ir praktine veikla. Tai yra svarbus žingsnis siekiant padidinti bendradarbiavimą ir padidinti mokslinį progresą šioje srityje.
7. Vis dėlto svarbu stebėti padėtį Ukrainoje ir ieškoti būdų, kaip galima būtų padėti jiems įveikti karo padarinius ir sugrįžti į normalų gyvenimą.

Išvados

Šiuo metu keliose Europos šalyse veikia nacionalinės kriminalistų draugijos, kurios atlieka svarbią funkciją plėtodamos kriminalistiką ir teismo ekspertologiją, nemažai pasiekdamos naujoviškos kriminalistikos srityje. Bendros informacinės

erdvės egzistavimas sudaro sąlygas tolesniam kriminalistų, kitų šalių mokslininkų ir praktikų, taip pat mokslo mokyklų atstovų vienijimuisi, šiuolaikinių kriminalistikos priemonių ir metodų plėtrai, kriminalistikos žinių populiarinimui. Lietuvos ir Ukrainos bendradarbiavimo pavyzdys puikiai rodo, kaip dvi šalys, dar prieš 15 metų beveik neturėjusios laisvo ir modernaus kriminalistikos mokslo, sugebėjo sukurti efektyvią, veikiančią, į nuolatinį tobulėjimą orientuotą kriminalistikos mokslo sistemą, ir turėdamos bendrą viziją gali prisidėti prie skirtingų kriminalistikos mokyklų susivienijimo ir harmonizuotos bendros Europos kriminalistikos erdvės kūrimo.

1. **Apibendrinant Lietuvos ir Ukrainos bendradarbiavimą kriminalistikos mokslo srityje formuluojamos išvados:**

- Buvusios Sovietų Sąjungos uždarumas ir ekonominis-techninis atsilikimas stabdė Lietuvos ir Ukrainos kriminalistikos technikos ir mokslinės raidos pažangą.
- Iki Sovietų Sąjungos subyrėjimo Lietuvos ir Ukrainos kriminalistika buvo panašioje situacijoje, tačiau po 1990 m. Lietuva ryžtingai pradėjo reformas, kurios buvo orientuotos į vakarietišką demokratiją, o Ukraina dar iki revoliucijos Maidane buvo paveikta Sovietų Sąjungos struktūrų.
- Šiuolaikinė Lietuvos kriminalistika yra nuolat tobulinama ir mokslininkai siekia dalytis savo žiniomis su kitomis valstybėmis, kad patobulintų kriminalistikos mokslą ir jo taikymą tarptautinėje erdvėje.
- Bendradarbiavimas mokslo srityje tarp Lietuvos ir Ukrainos kriminalistų vyksta per tarptautinius kriminalistikos mokslo kongresus. Bendro abiejų šalių mokslininkų darbo rezultatas – bendri projektai, išleisti įvairūs straipsniai ir vadovėlis.
- Tiek Lietuvos, tiek Ukrainos mokslininkai yra gerai integravęsi į tarptautinę mokslo bendruomenę ir dalyvauja tarptautinių leidinių redakcinėse kolegijose.

- Kongresas yra svarbus formatas, kuris suteikia galimybių Lietuvos ir Ukrainos kriminalistams susipažinti su kitų mokslininkų darbais, dalytis savo žiniomis ir bendradarbiauti mokslo srityje.

2. **Apibendrinant Lietuvos ir Ukrainos bendradarbiavimą kriminalistikos didaktikos srityje siūlytinos išvados:**

- Lietuvos kriminalistikos didaktikai teko susidurti su daugeliu iššūkių, tačiau, nepaisant sunkumų, kriminalistikos didaktika įrodė savo svarbą ir šiuo metu išgyvena teigiamus pokyčius.

- Pereinamuoju laikotarpiu buvo įsteigta Policijos akademija, kurioje buvo sukurta kriminalistikos mokymo sistema, palankiai įvertinta tarptautinės mokslo bendruomenės. XXI amžiuje kriminalistikos kaip mokslo suvokimas patyrė reikšmingų neigiamų pokyčių, kuriems įtakos turėjo rinkos ekonomika ir kriminalistikos kurso siaurinimas. Tačiau XXI a. antrajame dešimtmetyje Europos šalyse vėl kilo susidomėjimas kriminalistika, todėl sparčiai daugėjo kriminalistikos programų.

- Ukrainos kriminalistikos mokslas ir švietimas turėjo pakilimų ir nuosmukių, tačiau perimant žinias iš Europos Sąjungos šalių ir Amerikos mokyklų padaryta pažanga trijose pagrindinėse srityse: universitetinio mokslo plėtros, akademinio mokslo plėtros ir ministerijų kompetencijų išplėtimo.

3. **Apibendrinant Lietuvos ir Ukrainos nevyriausybinių organizacijų svarbą bendradarbiavimo stiprinimo kontekste teiktinos išvados:**

- Lietuvos kriminalistų draugija rengia mokslines konferencijas, seminarus, konkursus, inicijuoja ir vykdo mokslinius tyrimus, bendradarbiauja su mokslo, studijų ir praktinėmis institucijomis, dalyvauja ekspertų rengimo, sertifikavimo ir akreditavimo programose, plėtoja kriminalistikos teorijos ir praktikos bendradarbiavimą.
- Ukrainos kriminalistų kongreso tikslas yra skatinti ir plėtoti kriminalistikos žinias ir praktiką Ukrainoje, remti narių mokslinius tyrimus, organizuoti mokymus ir seminarus, taip pat bendradarbiauti su kitomis kriminalistikos organizacijomis ir institucijomis tiek Ukrainoje, tiek už jos ribų.

- Ukrainos ir Lietuvos kriminalistika bendradarbiauja ne tik per universitetų atstovus, bet ir per kriminalistų draugijas, siekiama tobulinti kriminalistikos mokslą, dalytis savo patirtimis ir įžvalgomis.
- Žengtas reikšmingas žingsnis link nacionalinių Europos kriminalistikos asociacijų federacijos kūrimo – tarp Lietuvos kriminalistų draugijos ir Ukrainos kriminalistų kongreso buvo pasirašytas aktas dėl federacijos steigimo. Tikimasi, kad sukurtas bendras kriminalistikos erdvės projektas padės pagerinti bendradarbiavimą ir diskusijas dėl kriminalistikos ir teismo ekspertologijos mokslų klausimų.

COOPERATION BETWEEN LITHUANIAN AND UKRAINIAN CRIMINALISTS: MAIN DIRECTIONS AND INSIGHTS

Emilija Garškovaitė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Laura Bagdonaitė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Matas Linkevičius

Mykolas Romeris University, Lithuania

Ilona Tamelė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. International cooperation provides opportunities for learning and professional development, expanding knowledge and skills and improving practices and procedures. This article analyses the main historical aspects, directions and perspectives of cooperation between Lithuania and Ukraine, evaluates the results achieved in the fields of criminalistics science and didactics, and examines the activities of non-governmental organisations. It is emphasised that Lithuanian-Ukrainian criminalistic cooperation has many opportunities and perspectives which can be beneficial for both countries. The article provides concrete examples of cooperation between Lithuania and Ukraine in the field of criminalistics, which gives grounds to conclude that Lithuania and Ukraine are committed to closer cooperation in the field of criminalistics and that there is great potential for such cooperation.

Keywords: Lithuania, Ukraine, criminalistics science, didactics, non-governmental organisations, cooperation.

MOKSLINĖS MINTIES ŠVENTĖ 2023

Studentų mokslinių straipsnių rinkinys

Mykolo Romerio universitetas

Vilnius, 2023

REDAKTORIŲ KOLEGIJA

Prof. dr. Eglė Bilevičiūtė (pirmininkė)
Dr. Kristina Kenstavičienė (vykdančioji redaktorė)

Prof. dr. Virginijus Bitė
Doc. dr. Raminta Bardauskienė
Prof. dr. Lyra Jakulevičienė
Doc. dr. Juozas Valčiukas
Prof. dr. Agnė Tvaronavičienė
Doc. dr. Dovilė Sagatienė
Prof. dr. Romas Prakapas
Prof. dr. Odeta Merfeldaitė
Prof. dr. Snieguolė Matulienė
Prof. dr. Birutė Pranevičienė
Prof. dr. Giedrė Valūnaitė-Oleškevičienė

Straipsnių recenzentai:

Aistė Augustauskaitė-Keršienė, Dainius Bernotas, prof. dr. Eglė Bilevičiūtė, doc. dr. Tomas Butvilas, doc. dr. Miglė Černikovaitė, prof. dr. Ieva Deviatnikovaitė, doc. dr. Jolita Dudaitė, dr. Gintarė Gulevičiūtė, prof. dr. Valdonė Indrašienė, Evelina Ivanauskienė, doc. dr. Violeta Jegelavičienė, prof. dr. Brigita Kairienė, Remigijus Kalašnykas, Agata Katkonienė, prof. dr. Inga Kudinavičiūtė-Michailovienė, dr. Pavelas Kujalis, Rūta Latinytė, prof. dr. Snieguolė Matulienė, prof. dr. Odeta Merfeldaitė, prof. dr. Lina Mikalonienė, dr. Jolita Miliuvienė, prof. dr. Liudmila Mockienė, Dovilė Murauskienė, prof. dr. Lina Novikovienė, prof. dr. Andrejus Novikovas, Brigita Palavinskienė, Alina Petrauskienė, doc. dr. Jolanta Pivorienė, prof. dr. Romas Prakapas, doc. dr. Asta Railienė, prof. dr. Rita Raudeliūnaitė, prof. dr. Vainius Smalskys, prof. dr. Andrius Stasiukynas, Ilona Šaltė, prof. dr. Giedrė Valūnaitė-Oleškevičienė, Marius Venskus, dr. Linas Žalneriūnas, doc. dr. Gintautė Žibenienė.

Visos leidinio ir leidybos teisės saugomos. Šio leidinio arba kurios nors jo dalies negalima taisyti, dauginti ar kitaip platinti autoriui ir leidėjui nesutikus.

© Autorių kolektyvas, 2023

ISSN 2783-8196

© Mykolo Romerio universitetas, 2023